ePublishing

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ
EKT
NATIONAL DOCUMENTATION CENTRE

Journal of the Hellenic Veterinary Medical Society

Vol 3, No 3 (1952)

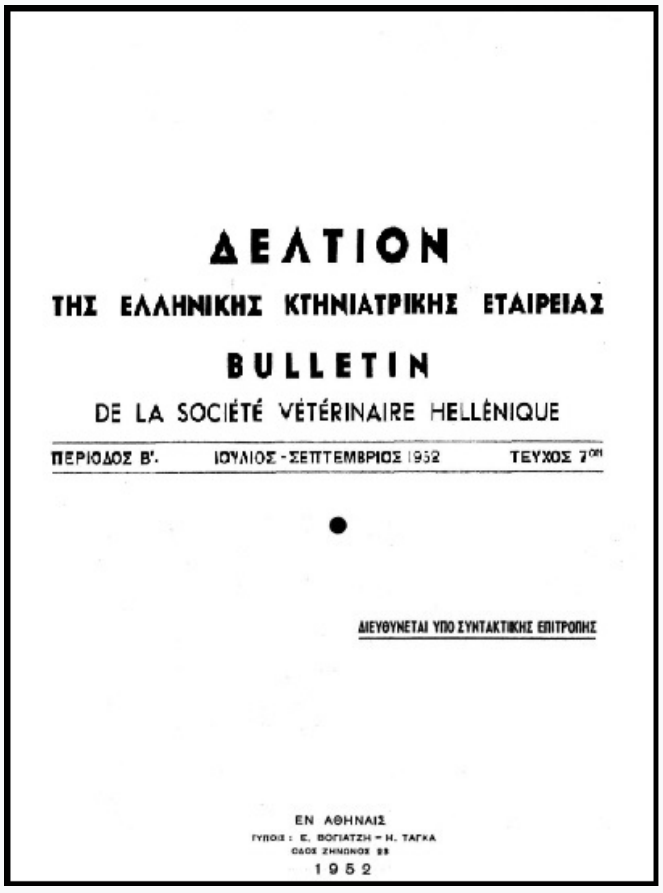
ΔΕΛΤΙΟΝ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

BULLETIN

DE LA SOCIÉTÉ VÉTÉRINAIRE HELLÉNIQUE

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β'. ΙΟΥΛΙΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1952 ΤΕΥΧΟΣ 7ον

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΥΠΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΙΣ : Ε. ΒΟΓΙΑΤΖΗ - Η. ΤΑΓΚΑ

ΟΔΟΣ ΖΗΝΩΝΟΣ 28

1952

ΟΜΑΔΙΚΑΙ ΔΗΛΗΤΗΡΙΑΣΕΙΣ ΚΤΗΝΩΝ ΕΚ MERCURIALIS ANNUA ΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΝ ΣΥΚΙΑΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

Ι. ΜΕΝΑΣΕ

doi: 10.12681/jhvms.17505

Copyright © 2018, Ι. ΜΕΝΑΣΕ

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0.

To cite this article:

ΜΕΝΑΣΕ Ι. (1952). ΟΜΑΔΙΚΑΙ ΔΗΛΗΤΗΡΙΑΣΕΙΣ ΚΤΗΝΩΝ ΕΚ MERCURIALIS ANNUA ΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΝ ΣΥΚΙΑΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ. *Journal of the Hellenic Veterinary Medical Society*, *3*(3), 147–153. https://doi.org/10.12681/jhvms.17505

https://epublishing.ekt.gr | **e-Publisher:** EKT | **Downloaded at:** 10/09/2026 11:02:56

ΟΜΑΔΙΚΑΙ ΔΗΛΗΤΗΡΙΑΣΕΙΣ ΚΤΗΝΩΝ ΕΚ MERCURIALIS ANNUA ΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΝ ΣΥΚΙΑΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ(*)

Ὑπὸ

Ι. ΜΕΝΑΣΕ

Νομοκτηνιάτρου Χαλκιδικῆς

Ὡς Νομοκτηνίατρος Χαλκιδικῆς μοὶ ἐδόθη εὐκαιρία νὰ παρακολουθήσω ὁμαδικὰς δηλητηριάσεις ἐκ Mercurialis Annua εἰς τὴν περιφέρειαν Συκιᾶς. Δηλητηριάσεις ἐκ τοῦ φυτοῦ αὐτοῦ δὲν ἔχουν εἰσέτι περιγραφεῖ εἰς Ἑλλάδα. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἐθεώρησα σκόπιμον νὰ τὰς ἀναφέρω. Μὲ παρεκίνησε εἰς τοῦτο καὶ τὸ γεγονός, ὅτι τὸ φυτὸν αὐτὸ εἶναι εἶδος κοινὸν παρ' ἡμῖν.

Παρετήρησα καὶ προσωπικῶς ὅτι συναντᾶται συχνάκις εἰς τόπους πεδινούς, ὅπου εὑρίσκεται ἄφθονος κόπρος λ.χ. εἰς λαχανοκήπους, ἀνθοκήπους, εἰς τὰς ὁδοὺς τῶν χωρίων πέριξ τῶν οἰκιῶν κλπ.

Κοινῶς λεγόμενον *σκαρόχορτον* ἢ *σκυλλόχορτον* ἀνήκει εἰς τὴν τάξιν Tricoceae οἰκογένειαν Euphorbiaceae. Φυτὸν συνήθως μονοετὲς δίοικον μὲ ἀσθενῆ πασσαλώδη ρίζαν. Βλαστὸς συνήθως πολύκλαδος μὲ τέσσαρας γωνίας. Φύλλα ἐπιμήκως ὠοειδῆ μέχρις ἐπιμήκως σπαθοειδῆ. Θήλεα ἄνθη σχεδὸν ἐπιφυῆ, κάψα μὲ ὀξὺ κύρευμα φέρον μίαν τρίχα.

Ὁ τρόπος διατροφῆς καὶ κτηνοτροφικῆς ἐκμεταλλεύσεως ποὺ ἐπικρατεῖ εἰς τὴν ἄνω περιφέρειαν ὑπῆρξαν σχεδὸν πειραματικαὶ συνθῆκαι διὰ τὴν καλυτέραν μελέτην τῆς δηλητηριάσεως ἐκ τοῦ φυτοῦ τούτου.

Συγκεκριμένως ἡ διατροφή, πρὸ πάντων τῶν βοοειδῶν γίνεται ἀποκλειστικῶς ἐν ὑπαίθρῳ. Αἱ ἀγέλαι ἄνευ βοσκῶν περιπλανῶνται ἐλευθέρως νυχθημερὸν εἰς μίαν τοποθεσίαν. Οἱ ἰδιοκτῆται κάτοχοι πολλῶν κεφαλῶν μόνον ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος καὶ ἐνίοτε βραδύτερον ἐπισκέπτονται τὰ ζῷα των καὶ μόνον πρὸς καταμέτρησιν αὐτῶν. Τοιουτοτρόπως αἱ ἀγέλαι εἶναι ἠναγκασμέναι νὰ τρέφωνται μόνον διὰ τῆς ὑπαρχούσης, εἰς τὴν τοποθεσίαν εἰς ἣν εὑρίσκονται, χλόης.

Αἱ δηλητηριάσεις εἰς τὴν εἰρημένην περιφέρειαν παρουσιάσθησαν εἰς

(*) Ἀνεκοινώθη εἰς τὴν Βαν Συγκέντρωσιν Κτηνιάτρων Ὑπουργείου Γεωργίας, Μάϊος 1952.

δύο περιοχὰς ἔνθα ἐφύετο σχεδὸν ἀποκλειστικῶς ἡ Mercurialis Annua ὡς ἐκ τούτου αὗται ὑπῆρξαν ὁμαδικαὶ εἰς διάφορα εἴδη κτηνῶν διαφόρου ἡλικίας, ἀπὸ τὴν πιὸ ἐλαφρὰν ἕως τὴν πιὸ σοβαρὰ μορφὴν φθάνουσα μέχρι τοῦ θανάτου.

Πρὶν προβῶμεν εἰς τὴν λεπτομερῆ περιγραφὴν τῶν περιστατικῶν μας θ' ἀναφέρωμεν ὀλίγα δι' ὅσα ἔχουν λεχθῆ περὶ τῶν δηλητηριάσεων αὐτῶν ἀλλαχοῦ. Ὁ Moussu γράφει: Ὅτον δίδεται ἀναμεμειγμένη μὲ φυτὰ βοτανίσματος προκαλεῖ δυσπεψίαν, διάρροιαν, αἱμορραγίαν κύστεως καὶ ἐντέρων καὶ γρήγορον θάνατον. Μία δόσις 12 - 20 χιλιογρ. εἰς τὸ 24ωρον προκαλεῖ τὸν θάνατον ἀγελάδος μέσου βάρους ἐντὸς τεσσάρων ἢ πέντε ἡμερῶν. Ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας παρουσιάζεται ἐλάττωσις τῆς ὀρέξεως, ἐλαφροὶ κωλικοί, τανυσμοὶ καὶ ὡς ἐπιπλοκὴ δυσκοιλιότης. Τὰ οὖρα ἀρχικῶς πρασινωποῦ χρώματος ἐκτεθειμένα εἰς τὸν ἀέρα λαμβάνουν τὴν χροιὰν τοῦ οἴνου. Εἰς τὴν νεκροψίαν παρατηροῦνται ἀλλοιώσεις γαστροεντερικαὶ καὶ νεφρίτιδος. Ἡ περιγραφὴ τοῦ Lesbouries ὁμοιάζει μὲ τὴν ἀνωτέρω ἀναφερθεῖσαν: Παρατιθεμένη ὡς τροφὴ μὲ τὰ φυτὰ βοτανίσματος ἡ Mercurialis Annua προκαλεῖ ἀνορεξίαν, κωλικούς, δυσπεψίαν, τὴν ὁποίαν ἀκολουθεῖ συχνάκις διάρροια. Σημειοῦνται καὶ συμπτώματα νεφρίτιδος. Τὰ οὖρα εἶναι πρασινωπὰ καὶ ἐνίοτε αἱμορραγικὰ (αἱμορραγία κύστεως). Ὁ θάνατος εἶναι ταχύς.

Εἰς ἐκτενῆ διατριβὴν περὶ δηλητηριάσεων ἐκ φυτῶν τελευταίως δημοσιευθεῖσαν εἰς τὸ εἰδικὸν τεῦχος Ποιν τῶν Journées Vétérinaires τοῦ Recueil de Medecine Veterinaire de l'Ecole d'Alfort ὁ Rodin γράφει τὰ ἑξῆς: Ἡ Mercurialis Annua ἥτις φύεται τόσον ἀφθόνως εἰς τοὺς κήπους, εἰς ἐκχερσωμένα ἐδάφη, εἰς λειμῶνας σπαρέντας προσφάτως διὰ μηδικῆς δὲν προτιμᾶται ὑπὸ τῶν κτηνῶν ἴσως διὰ τὴν κακὴν ὀσμήν. Διὰ νὰ εἶναι ἡ δηλητηρίασις θανατηφόρος χρειάζονται 15 - 20 χιλ. Ὡς ἐκ τούτου εἶναι εὐνόητον, ὅτι τὰ σοβαρὰ ἀτυχήματα εἶναι σπάνια. Ἔχουν ὅμως παρατηρηθῆ δηλητηριάσεις, ὅταν τὸ φυτὸν δίδεται μαζὺ μὲ ἄλλα φυτὰ βοτανίσματος ἢ ὅταν τὸ ξηρὸ χόρτο περιέχει εἰς μεγάλην ἀναλογίαν ταύτην. Τὰ κυριώτερα συμπτώματα εἶναι οἱ κωλικοὶ καὶ ἡ διάρροια. Μόνον εἰς θανατηφόρα περιστατικὰ κατὰ τὸ τέλος παρουσιάζεται αἱματουρία νεφρικῆς προελεύσεως.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω παρατηροῦμεν ὅτι ὁ Rodin οὐδὲν νεώτερον τῶν προηγουμένων ἀναφέρει σχετικῶς.

Εἰσερχόμεθα εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν περιστατικῶν μας:

Παρουσιάσθησαν εἰς δύο περιοχὰς τῆς περιφερείας Συκιᾶς, ἀμφοτέρας πεδινὰς καὶ μὲ χαμηλὸν ὑψόμετρον ἀπεχούσας μεταξύ των περίπου 20 χιλιόμετρα. 1) Εἰς περιοχὴν Τερώνης, ὑψόμετρον 80 μέτρων. 2) Εἰς περιοχὴν

Μετόχι ὑψόμετρον 100 μέτρων. Ἐνεφανίσθησαν κρούσματα εἰς βοοειδῆ διαφόρων ἰδιοκτητῶν, εἰς αἶγας καὶ εἰς ἕνα ἵππον.

I. *Εἰς τοποθεσίαν Τερώνης.* Παρουσιάσθησαν εἰς βοοειδῆ καὶ εἰς αἶγας.

α) Εἰς βοοειδῆ. 1) Ἰδιοκτήτης Τ.Σ. (ὑπ' αὐτοῦ ἐκλήθημεν ἀρχικῶς πρὸς ἐξέτασιν ἐμφανισθείσης δῆθεν ἐπιζωοτίας ἀποδειχθείσης ἐκ τῶν ὑστέρων μὴ ὑπαρχούσης). Κάτοχος 13 βοοειδῶν ἐκ τῶν ὁποίων μόνον τέσσαρα προσεβλήθησαν. Τὰ δύο πρῶτα τὴν 25ην Δεκεμβρίου 1951 βαρείας μορφῆς ἔθανον ἐντὸς 24ώρου. Παρουσιασθέντα εἰς αὐτὰ συμπτώματα τὰ ἑξῆς: Ἀνορεξία, γενικὴ κατάπτωσις, τανυσμοί, συχνουρία καὶ αἱμοσφαιρινουρία, ἴκτερος, ἀταξία, κατάκλισις καὶ θάνατος. Εἰς τὴν διενεργηθεῖσαν νεκροψίαν παρετηρήθησαν τὰ κάτωθι: Σπλὴν ἐλαφρῶς διωγκωμένος, παρεγχυματώδης ἀλλοίωσις τοῦ ἥπατος καὶ τῶν νεφρῶν, ἰκτερικὴ χροιὰ τῶν ἱστῶν, οὖρα ἐρυθρὰ ἐντὸς τῆς κύστεως. Μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων ἡμερῶν ἐσημειώθησαν ἄλλα δύο κρούσματα ἐλαφρᾶς μορφῆς παρουσιάσαντα συμπτώματα ἐλαφρᾶς ἀνορεξίας καὶ αἱμοσφαιρινουρίας μόνον. Ἡ ἴασις ἐσημειώθη ἐντὸς δύο ἡμερῶν. Ἅπαντα τὰ προσβληθέντα ὑπῆρξαν ἀπύρετα. Ἀξιοσημείωτον εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι τὰ ὡς ἄνω κτήνη ἀπετέλουν μίαν οἰκογένειαν. Μητέρα, θυγατέρα καὶ δύο μόσχους αὐτῶν, οἵτινες ἔβοσκον μαζύ. Οὕτως ἐξηγεῖται ἡ παρουσίασις τῆς δηλητηριάσεως εἰς αὐτὰ μόνον. Τὰ μικρᾶς ἡλικίας, εἷς ταῦρος ἑνὸς ἔτους καὶ μία δάμαλις ἑνὸς καὶ ἡμίσεος ἔθανον.

2) Ἰδιοκτήτης Γ. Κ. κάτοχος ἐννέα βοοειδῶν ἐκ τῶν ὁποίων προσεβλήθησαν δύο. Τὸ πρῶτον τὴν 25-12-51, τὸ δεύτερον μετὰ παρέλευσιν πέντε ἡμερῶν. Τὸ πρῶτον, τὸ μικρότερον, ἡλικίας δύο ἐτῶν παρουσίασεν τὴν βαρυτέραν μορφήν. Ἀνορεξίαν, τανυσμούς, αἱμοσφαιρινουρίαν μὲ οὖρα βαθέως ἐρυθρά, ἴκτερον. Ἰάθη τὴν τρίτην ἡμέραν. Τὸ δεύτερον, ἓξ ἐτῶν, παρουσίασεν μόνον ἐλαφρὰν αἱμοσφαιρινουρίαν κατὰ τὴν διάρκειαν δύο ἡμερῶν. Ἀμφότερα ἦσαν ἀπύρετα.

3) Ἰδιοκτήτης Μ. Κ. Κάτοχος μιᾶς ἀγελάδος ἐννέα ἐτῶν, ἥτις παρουσίασεν ἀπὸ τῆς 24-1-51 ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας αἱμοσφαιρινουρίαν. Κατὰ δὲ τὴν πρώτην ἡμέραν ἐπιπλέον ἐλαφρὰν ἀνορεξίαν καὶ τανυσμούς. Ὑπῆρξεν τελείως ἀπύρετος.

β) Εἰς αἶγας: Ἰδιοκτήτης Β. Δ. Κάτοχος ποιμνίου 325 αἰγῶν, ἐκ τῶν ὁποίων διακόσιαι γαλακτοφόροι (κοινῶς γαλάρια). Ἐνεφανίσθησαν αἱ δηλητηριάσεις μόνον εἰς τὰ τελευταῖα. Ἐξηγοῦμεν τὸ φαινόμενον ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι αἱ γαλακτοφόροι αἶγες ἐξ ἐνστίκτου προτιμοῦν τὸ χλωρὸν χόρτον. Κατὰ συνέπειαν αὐτὰ περισσότερον ἔβοσκον ἐκ τοῦ δηλητηριώδους φυτοῦ. Τὰ κρούσματα ὑπῆρξαν ὅλα θανατηφόρα, Ἤρχισαν ἀπὸ τῆς 25-1-52. Τὰ προσβληθέντα κατὰ τὸ ἀπόγευμα ἤτοι χορτασμένα ἀπὸ τὴν

ὁλοήμερον βοσκὴν ἔμεινα ὀπίσω, μακρὰν τοῦ ποιμνίου συμμαζεμένα μὲ τρίχωμα ἀνασηκωμένο καὶ θαμπὸ καὶ παρουσίαζον συχνουρίαν καὶ αἱμοσφαιρινουρίαν. Κατὰ τὴν νύκτα ἔθανον. Αἱ ἀπώλειαι ὑπῆρξαν κατὰ μέσον ὅρον ἕνα ἕως δύο ἡμερησίως. Ἔθανον συνολικῶς 17 κατὰ τὴν διάρκειαν μιᾶς ἑβδομάδος. Εἰς δύο εἰς ἃ διενήργησα νεκροψίαν παρετήρησα τ' ἀκόλουθα : Σπλῆνα ἐλαφρῶς διωγκωμένον, χοληδόχον κύστιν διογκωμένην, ἰκτερικὴν χροιὰν τοῦ λίπους. Ἐντὸς τῆς κύστεως οὖρα περιέχοντα ἀφθόνως αἱμοσφαιρίνην.

II. *Εἰς τοποθεσίαν Μετόχι.* Παρουσιάσθησαν εἰς βοοειδῆ καὶ εἰς ἕνα ἵππον.

α) Εἰς βοοειδῆ. 1) Ἰδιοκτήτης Β.Α., κάτοχος δέκα βοοειδῶν ἐκ τῶν ὁποίων ἠσθένησαν ἓξ ἐντὸς ὀκτὼ ἡμερῶν. Τὸ πρῶτον κρούσμα παρουσιάσθη τὴν 29-1-52, τὸ δεύτερον τὴν ἑπομένην. Τὰ ἄλλα τέσσαρα ἀμέσως μετὰ τὴν ἀνάρρωσιν τῶν δύο πρώτων. Διάρκεια ἀσθενείας εἰς ἅπαντα τρεῖς ἕως τέσσαρες ἡμέραι. Παρουσιασθέντα συμπτώματα κυρίως αἱμοσφαιρινουρία μετὰ συχνουρίας, ἐλαφρᾶς ἰκτερικῆς χροιᾶς τῶν βλεννογόνων μὲ μειωμένην τὴν ἔντασιν εἰς τὰ τέσσαρα τελευταῖα. Ἐπιπλέον δὲ εἰς τὰ πρῶτα ἐλαφρὰ ἀνορεξία καὶ ἐλαφροὶ κωλικοί. Πυρετὸς δὲν παρουσιάσθη. Ἅπαντα τὰ προσβληθέντα ὑπῆρξαν ἄνω τῶν πέντε ἐτῶν.

2) Ἰδιοκτήτης Π.Χ. Κάτοχος δύο ἀγελάλων, αἱ ὁποῖαι ἀμφότεραι προσεβλήθησαν. Ἡ μία 7 ἐτῶν τὴν 8-2-52, ἡ ἄλλη 8 ἐτῶν τὴν 19-2-52. Παρουσιασθέντα συμπτώματα : Μόνον ἐλαφρὰ αἱμοσφαιρινουρία μετὰ συχνουρίας. Πυρετὸς δὲν παρουσιάσθη.

α) Εἰς ἵππον. Εἰς τὴν ἄνω περιοχὴν δηλητηρίασις παρουσιάσθη ἐπίσης εἰς φορβάδα τοῦ ἀναφερομένου πρώτου ἰδιοκτήτου συγχρόνως μὲ τὰ βοοειδῆ μὲ συμπτώματα αἱμοσφαιρινουρίας, συχνουρίας καὶ ἐλαφρῶν κωλικῶν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα νεφρικῆς προελεύσεως. Πυρετὸς δὲν παρουσιάσθη, Ἡ διάρκεια τῆς ἀσθενείας 24ωρος. Μετὰ παρέλευσιν τοῦ χρονικοῦ τούτου διαστήματος τὸ κτῆνος οὐδὲν παρουσίασεν.

Πρὶν ἐκθέσω τὰ συμπεράσματα, τὰ ὁποῖα ἐξάγω ἐκ τῶν ὡς ἄνω περιγραφῶν θέλω νὰ τονίσω, ὅτι ἐπείσθην ἀπολύτως ὅτι ἐπρόκειτο περὶ δηλητηριάσεως ἐκ Mercurialis Annua. Τοῦτο ἐξάγεται μετὰ βεβαιότητος ἐκ τῶν κάτωθι στοιχείων : 1) Παρουσιάσθησαν ἀποκλειστικῶς εἰς περιοχὰς ἔνθα ἐφύετο ἀφθόνως ἡ Mercurialis Annua. 2) Σχεδὸν συγχρόνως εἰς δύο περιοχὰς ἀπομεμακρυσμένας ἀλλήλων διὰ πολλῶν χιλιομέτρων, ὥστε νὰ ἀποκλεισθῇ μετάδοσίς τις. 3) Τὰ προσβληθέντα κτήνη δὲν παρουσίασαν κατὰ κανόνα πυρετὸν ἀποκλειομένου οὕτω μολυσματικοῦ αἰτίου. 4) Ἡ ἴασις ἐπῆλθεν εἰς ἅπαντα ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐπεμβάσεως. 5) Καὶ τὸ σπουδαιότερον ἡ ἀλλαγὴ τῆς τροφῆς διὰ τῆς ἀλλαγῆς τῶν περιοχῶν, ὡς συνέστησα, συνετέλεσεν εἰς τὴν ἄμεσον παῦσιν ἐμφανίσεως νέων κρουσμάτων.

Τίθεται ὅμως τὸ ἐρώτημα ; Ἐφ' ὅσον ἡ Mercurialis Annua φύεται εἰς πολλὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος διατὶ δὲν ἀναφέρονται συχναὶ δηλητηριάσεις καὶ συγκεκριμένως εἰς τὴν περιφέρειαν τῆς Συκιᾶς, ὅπου παρουσιάσθησαν τὰ περιστατικά μας ; Τοῦτο ἐξηγεῖται ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι διὰ νὰ ἐπέλθῃ θάνατος πρέπει νὰ ληφθοῦν μεγάλαι ποσότητες ἐκ τοῦ φυτοῦ. Ἐκτὸς τούτου λόγῳ τοῦ τρόπου τῆς κτηνοτροφικῆς ἐκμεταλλεύσεως, ἥτις ὑφίσταται εἰς τὴν ἐν λόγῳ περιφέρειαν ἡ παρακολούθησις τῶν κτηνῶν εἶναι ἐλλειπής. Τὰ περιγραφόμενα περιστατικὰ ἀνεφέρθησαν ἀπὸ τοὺς θανάτους καὶ ἐντεῦθεν λόγῳ τῆς ἀναστατώσεως τῶν χωρικῶν. Τέλος ἐκ τῆς ἀφθόνου βλαστήσεως τοῦ φυτοῦ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο λόγῳ τοῦ παρουσιασθέντος ἠπίου χειμῶνος εἰς τὴν περιοχήν.

Ἐκ τῆς περιγραφῆς τῶν κρουσμάτων ἔπονται τὰ ἀκόλουθα συμπεράσματα : Δηλητηριάσεις ἐκ Mercurialis Annua, ὡς μᾶς εἶναι γνωστόν, ἀναφέρονται μόνον εἰς βοοειδῆ. Εἰς τὴν περίπτωσίν μας ὅμως παρουσιάσθησαν ἐπὶ πλέον εἰς αἶγας καὶ εἰς μίαν φορβάδα. Συνεπῶς δὲν εἶναι μόνον τὰ βοοειδῆ, τὰ ὁποῖα προσβάλλονται.

Εἰς τὰ βοοειδῆ παρουσιάσθησαν θάνατοι μόνον εἰς δύο μόσχους κάτω τῶν δύο ἐτῶν δηλοδὴ εἰς τὰ μικρᾶς ἡλικίας, ἐνῷ ἅπασαι αἱ αἶγες ἔθανον Εἰς τί ὀφείλεται τοῦτο ; Μήπως εἰς τὴν ἀναλογίαν μεταξὺ βάρους τοῦ κτήνους καὶ μεγέθους στομάχου ; Ὡς εἶναι γνωστὸν αὕτη εἶναι μικροτέρα εἰς τὰ μικρᾶς ἡλικίας κτήνη. Ἐπὶ πλέον εἶναι ἀντιστρόφως ἀνάλογος μὲ τὸ μέγεθος τοῦ εἴδους τοῦ κτήνους, ὅσον ἀφορᾷ τὰ μηρυκαστικά. Ἅπασαι αἱ αἶγες παρουσιάζουσαι μικροτέραν τὴν ἀναλογίαν αὐτὴν ἔθανον.

Ἄρα ὅσο μεγαλύτερον εἶναι τὸ περιεχόμενον τοῦ στομάχου ἐν σχέσει μὲ τὸ βάρος τόση μεγαλυτέρα ποσότης δηλητηρίου ἀπορροφᾶται ὑπὸ τοῦ ὀργανισμοῦ. Ἐνῷ πολλοὶ συγγραφεῖς, ὡς ἄνω ἀνεφέραμεν, ὁμιλοῦν περὶ αἱματουρίας οὐδέποτε παρετήρησα ταύτην. Πάντοτε ἐπρόκειτο περὶ αἱμοσφαιρινουρίας. Τοῦτο ἦτο τὸ σύμπτωμα, τὸ ὁποῖον ἦτο πάντοτε κοινὸν εἰς ὅλας τὰς περιπτώσεις μας καὶ ἐνίοτε μάλιστα μοναδικὸν σύμπτωμα. Ὡς ἐκ τούτου συμπεραίνω ὅτι, εἶναι καὶ τὸ κυριώτερον. Ὁμοίως σχετικῶς ἀναφέρουν οἱ Hytyra Marek καὶ Manniger: «Αἱμοσφαιρινουρίαν ἔχουν προκαλέσει καὶ μερικὰ φυτὰ ὡς ἡ Mercurialis Annua». Αὕτη κατὰ συνέπειαν περιέχει οὐσίαν, ἥτις προκαλεῖ μὲ τὴν διάλυσιν τῶν ἐρυθρῶν αἱμοσφαιρίων μίαν ἐσωτοξικὴν αἱμοσφαιριναιμίαν ἀκολουθουμένην ὑπὸ αἱμοσφαιρινουρίας.

Ἐν κατακλεῖδι ἐπιθυμῶ νὰ παρατηρήσω, ὅτι πολὺ ὀλίγον ἢ καθόλου ἔχουν μελετηθῇ παρ' ἡμῖν αἱ δηλητηριάσεις αἱ προερχόμεναι ἐκ τῆς αὐτοφυοῦς βλαστήσεως. Ἐνῷ περισσότερα ἔπρεπε νὰ ἔχουν γίνει πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνσιν. Πολλάκις ὅλοι μας ἐκλήθημεν διὰ περιστατικὰ δηλητηριάσεων κτηνῶν καὶ ἐτέθη ὑφ' ἡμῶν ἡ διάγνωσις ἡ γενικὴ «δηλητηρίασις» χωρὶς νὰ

ἐρευνήσωμεν τὸ εἶδος αὐτῆς καὶ νὰ καθορίσωμεν μὲ ἀκρίβειαν τὸ αἴτιον. Εἰς ἡμᾶς μόνον τοὺς κτηνιάτρους ἐναπόκειται τὸ καθῆκον τῆς συστηματικῆς μελέτης τῶν δηλητηριάσεων αὐτοῦ τοῦ εἴδους. Ἡ μελέτη αὕτη θὰ ἦτο εὐκολωτέρα, ἐὰν ἕκαστος ἐξ ἡμῶν συνεκέντρωνε στοιχεῖα σχετικὰ ἐκ τῆς περιφερείας του. Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ θὰ μᾶς βοηθήσῃ πολὺ ἡ στενὴ ἐπαφή μας μὲ τοὺς κτηνοτρόφους τῆς περιφερείας μας, οἱ ὁποῖοι εἶναι καλὰ κατατοπισμένοι σχετικῶς μὲ τὰ φυτά, τὰ ὁποῖα φύονται εἰς τὰ ἐδάφη των. Αὐτοὶ γνωρίζουν σπιθαμὴν πρὸς σπιθαμὴν τὸ ἔδαφός των, τὸ κάθε φυτὸν τῆς αὐτοφυοῦς βλαστήσεως, τὸν βιολογικὸν κύκλον του καὶ τὰς ἰδιότητάς του.

Τὴν πεῖραν αὐτὴν τῶν κτηνοτρόφων μας πρέπει ἡμεῖς νὰ τὴν ἀξιοποιήσωμεν πλήρως διὰ συσστηματικωτέρας μελέτης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1) **Μηλιαράκης** : Βοτανική.
2) **Διαπούλη** : Ἑλληνικὴ Χλωρίς.
3) **Moussu** : Traité des maladies du gros bétail.
4) **Lesbouries** : Traité de Medecine des animaux domestiques.
5) **Hystyra Marek et Manniger** : Pathologia spéciale et therapia degli animali domestici.
6) **Rodin** : Les intoxications végétales. Recueil de Médecine Veterinaire d' alfort No 11 de 1951.
7) **G. Hegi** : Illustriente Flora von Mitte l'Europa.

RÉSUMÉ

Intoxication du betail dûe à la Mercurialis Annua

Par

I. Menassé

Vétérinaire departmental de la Calcindique

Le véterinaire départemental de la Calcidique, aprés avoir cité ce que divers auteurs écrivent sur les intoxications d'origine vègetale, dues à la Mercurialis annua chez les bovins, décrit des cas d'intoxication provoqués par cette même plante, cas qu'il a eu l' occasion de suivre de près chez 15 bovins, 17 caprins et un cheval, dans la region de Sykia du departement où il exerce.

Qu'il s'agissait surement d'intoxication par M.A. les faits suivants le démontrent: 1) Ces cas se sont présentés dans deux endroits differents du dit département où croissait abondamment la M. A et

qui se trouvaient â une grande distance l'un de l'autre. 2) Les animaux atteints n'ont pas présentéz de la température. 3) La guérison de ceux qui n'ont pas succombé est survenue sans aucune intervention thérapeutique, et enfin 4) après le changement de pâturage de nouveaux cas ne se sont plus présentés.

De la description de ces cas il resulte que la M. A. ne provoque pas d'intoxication seulement chez les bovins, mais aussi chez les caprins et les équidés. Que la gravité des symptomes présentés depent de la relation qui existe entre le poids de l'animal et la capacité de l'estomac. Cela est demontré par le fait que les symtômes étaient plus graves chez les jeunes bovins, chez lesquel cette relation est plus petite, comme le prouve la mort de deux veaux les seulsâgés de moins de deux ans et que les caprins ches lesquels cette même relation est petite sont tous morts. Que la M.A. par la destruction des globules rouges provoque une hémoglobinemie, quisque l'hémaglobinurie consécutive à celle-ci était le seul symtôme présent dans tous les cas.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΑΙ

ΠΕΡΙΠΤΩΣΙΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΚΑΤΑΓΜΑΤΟΣ ΚΑΤΩ ΓΝΑΘΟΥ ΔΙ' ΟΣΤΕΟΡΡΑΦΗΣ

Ὑπὸ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ

Ἀχικτηνιάτρου

Διευθυντοῦ 972 Νοσοκομείου Κτηνῶν

Τὴν 1-4-52 εἰσήχθη εἰς τὸ 972 Ν. Κ. ὁ ὑπ' ἀριθ. μητρώου 17029 ἡμίονος τοῦ 505 Τ.Π. ἡλικίας 13 ἐτῶν, φέρων ἀνοικτὸν συντριπτικὸν κάταγμα τῆς ἀριστερᾶς κάτω γνάθου κείμενον ἀκριβῶς ἔμπροσθεν τοῦ 1ου προγομφίου, προκληθὲν ἐκ λακτίσματος.

Ἐπὶ τῆς κάτω παρυφῆς τῆς ἀριστερᾶς παρειᾶς, ἥτις χωρίζει ταύτην ἐκ τῆς ὑπογναθίου κοιλότητος, ἔφερε συριγγῶδες τραῦμα μὲ κατεύθυνσιν πρὸς τὰ ἄνω καὶ ἔσω διαμέτρου 2 ἑκμ. περίπου ἐνδιαφέρον τὸ δέρμα, τὸν ὑποδόριον συνδετικὸν ἱστόν, τοὺς μῦς καὶ τὸ ἀντίστοιχον ὀστοῦν.

Διὰ τοῦ ἀναμνηστικοῦ ἐγνώσθη εἰς ἡμᾶς ὅτι ἐκ τοῦ προκληθέντος τραύματος καὶ πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ ἡμιόνου πρὸς νοσηλείαν, ἐξήχθησαν